

ROMÂNII ÎN PRESA SPANIOLĂ DE LIMBĂ ROMÂNĂ

Romanians in Romanian-Language Spanish Press

Drd. Corneliu-Cezar SIGMIREAN
Universitatea Babeș Bolyai, Cluj-Napoca

Abstract: The article studies the mediatic reflection of the Romanian community from Spain, considering that migration may no longer be perceived as instantaneous and unpredictable phenomenon, but as one with multiple determinations (historical, behavioral, economic, social, etc.) as well as with various forms of manifestation. Thus, the author argues that the immigrant acts as a representative of his or her country of origin in a different cultural environment, in a different civilization, while the country of origin continues to be responsible for his or her socio-cultural condition as well as for the way its image is reflected in the media of the country of adoption.

Keywords: immigration, exile, media, community, diaspora

Migrația internațională s-a impus, în ultimele decenii, ca un fenomen care a restructurat și a redimensionat populația Uniunii Europene, constituindu-se ca principală sursă de creștere demografică.¹

Prima decadă a secolului XXI a cunoscut mari valuri de migrație, atât în interiorul UE, cât și din afara sa. Astfel, în 2008, numărul celor care au migrat spre și între statele membre UE se ridică la circa 3,8 milioane, în comparație cu doar 2,3 milioane de emigranți din statele UE. De aici, creșterea de 1,5 milioane de rezidenți în favoarea statelor europene.

Remarcăm, astfel, că fenomenul emigrației reprezintă astăzi una din marile probleme, respectiv provocări ale secolului XXI.

Un alt efect al fenomenului emigraționist pe care îl suportă țările de imigrație îl constituie creșterea eterogenității culturale, resimțit în problemele apărute în planul armonizării relațiilor

¹ Pentru fenomenul de migrație vezi: Nicoleta Daniel Andreescu, Aurel Teodorescu, *Emigrația în scop de muncă a românilor după 1990*, Ed. Yes SRL, București, 2004; Dana Diminescu, *Exercițiul dificil al liberei circulații: o introducere în istoria migrației recente a românilor, în Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești*, Ed. Polirom, Iași, 2009; V. Drăgoi, C. Alexandru, *Migrația și azilul în contextul aderării României la Uniunea Europeană*, ed. Ministerului de Interne, București, 2002; David Goldblatt, David Held, Anthony McGrew, Jonathan Perraton, *Transformări globale, politică, economie și cultură*, traducerea Ramona-Elena Lupașcu, Adriana Straub, Mihaela Bordea, Alina-Maria Turcu, Ed. Polirom; Istvan Horvath, Remus Gabriel Anghel, *Sociologia migrației: Teorii și studii de caz românești*, Editura Polirom, Iași, 2009; Jeff Huysmans, *The politics of insecurity: fear, migration and asylum in the EU*, Ed. Routledge, Londra, 2006; Peter Stalker, *Workers without frontiers: the impact of globalization on international migration*, Ed. Lynne Rienner Publishers, Londra, 2000; Dumitru Sandu, *Lunile sociale ale migrației românești în străinătate*, Polirom, 2010; *Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești*, volum coordonat de Remus Gabriel Anghel și Istvan Horvath, Polirom, 2009

sociale. O atare situație, combinată cu o doză de intoleranță (rasism cultural) a societății majoritare, poate genera marginalizarea socială și tensiuni interculturale. Sigur, migrația poate crea și un sentiment de insecuritate pentru cetățenii unor localități, datorită unor practici infracționale întâlnite printre unii imigranți. Dar, sunt cazuri aparte, printre emigranți întâlnim și foarte mulți oameni cinstiți, muncitori, studenți, intelectuali, funcționari etc.

De asemenea, se pot naște tensiuni între noii sosiți și localnici (cazuri izolate), de teama impactului pe care emigrația o poate avea pe piața muncii, cum ar fi creșterea șomajului printre autohtoni. Sunt și multe aspecte pozitive pentru țările de imigrație: profitul angajatorilor, care se folosesc de munca ieftină a emigranților; apoi, emigranții reprezintă un factor de înviore a evoluției demografice, mai ales în societățile unde are loc o îmbătrânire a populație, multe sectoare ale economiei țărilor din Vest devenind dependente de munca emigranților. Jean Philippe Chauz, purtătorul de cuvânt al IOM (Organizația Internațională a Migrației) a declarat Agenției de Presă Reuter: *Fără câțiva imigranți legali, europenii ar fi obligați să lucreze mai multe ore, să se retragă mai târziu la pensie și, probabil, ar trebui să renunțe la ceva pensii de stat și asigurări medicale, deoarece mai puțini lucrători vor plăti mai puține taxe și contribuții la sistem. Imigrația este un avantaj!*

Dar, acest fenomen, pe lângă faptul că reprezintă o posibilă soluție de depășire a situațiilor de criză, aduce după sine o serie de urmări negative: o pierdere masivă de capital uman pentru țara de proveniență a emigranților, o criză a familiei (scade rata căsătoriilor și a natalității), probleme de adaptabilitate, dobândirea unei noi identități etc.

Problemele emigrației, în complexitatea lor, sunt surprinse în mass-media. În această idee, am parcurs cotidianul *Românul din Spania*, publicație reprezentativă pentru emigranții din Peninsula Iberică.

Se pune întrebarea de ce am ales Spania ca obiect de analiză. În decursul ultimilor douăzeci de ani, Spania a ajuns dintr-o importantă țară de emigrație, o țară de imigrație. După ce a devenit membră a Comunității Europene în 1986, o perioadă de creștere economică prelungită a transformat Spania într-o destinație râvnită pentru migrația de muncă. În 1987, s-au înregistrat aproape 300.000 de migranți, urmând ca în următorii zece ani numărul lor să ajungă la spectaculoasa cifră de 500.000.

În ultimii cinci ani, Spania a devenit a doua țară de imigrație din lume, după Statele Unite ale Americii, primind în medie pe an aproximativ 600.000 de imigranți. Confruntate cu fluxul

puternic de imigranți, autoritățile spaniole au încercat de-a lungul anilor să răspundă provocărilor generate de noul fenomen², fără a găsi, însă, întotdeauna soluții viabile la multitudinea de probleme ivite; cu atât mai puțin după declanșarea crizei.

Așa cum rețin sursele oficiale, în Spania trăiește o comunitate de 830 000 de români, una din cele mai mari comunități, după latino-americani și magrebieni. Surse neoficiale indică o cifră de peste un milion. Majoritatea românilor au venit în Spania în ultimii 10 ani, fiind răspândiți pe întreg teritoriul Spaniei, cu mari concentrări de populație în regiunea Valencia sau în localitatea Castellon de la Plana (unde trăiesc circa 24 000 de români). Un procent foarte mare, raportat la populația orașului, care este de circa 180 000 de locuitori. Români reprezintă minoritatea cea mai consistentă din rândul emigranților în această localitate, unde totalul emigranților este de 38 000. Importante comunități întâlnim și la Coslada din Madrid, unde trăiesc 22 000 de români, la Alcala de Henares 20 000 de emigranți din România sau la Torrejan de Ardoz, 8500.

Pe regiuni, cea mai mare comunitate înregistrează regiunea Madrid, cu 218 000 români, după care urmează comunitatea valenciană, cu 150 000 români și Catalonia cu 100 000.

Pentru o radiografiere cât mai exactă a realităților românești din Spania, am parcurs cotidianul *Românul din Spania* din ultimii trei ani, respectiv 2009, 2010 și 2011, perioadă marcată de efectele crizei economice. Ziarul se dovedește, cred, o oglindă fidelă a realităților românești. Realizat în excelențe condiții grafice și dublat de un marketing inteligent, se publică în 25 000 de exemplare. *Românul din Spania* este un barometru al problematicei românilor din Spania.

Indiscutabil, ca tematică, problemele generate de criză ocupă cele mai multe spații. Astfel, nr. 19 al ziarului apărut în 27 ianuarie 2010, înregistra o deteriorare a condițiilor de viață, prin reducerea salariilor și apariția fenomenului de șomaj. Un studiu realizat pe un eșantion de 3 283 de imigranți arată că jumătate dintre ei au salarii cuprinse între 600-1 000 euro. În general, salariile sunt cu 10% mai mici față de anul precedent.

Situația emigranților români reflectă fenomenele generale ale crizei din Spania, sute de mii de șomeri (peste 40% dintre ei în 2011) și o diminuare drastică a salariilor. Potrivit datelor oficiale, la nivelul UE, Spania se numără printre statele cele mai afectate de criză, 20% dintre cetățenii spanioli. În cazul românilor, al celor rezidenți, șomajul a afectat un procent mai mare de

² Oana Ciobanu, Tim Elrick, Politici de migrație și strategii ale migranților transnaționali între România și Spania, în Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești, Editura Polirom, Iași, 2009

persoane³. Sigur, sunt șomerii înregistrați oficial, însă probabil numărul lor este mai mare. Un articol apărut în luna ianuarie 2010 arată că în timpul crizei a crescut numărul celor care lucrează la negru de la 18,4% la 22,3% și a crescut numărul celor cu contracte temporare de muncă⁴.

O consecință a crizei, pentru români, pentru emigranți în general, a fost și scăderea fondurilor pentru integrarea imigranților, așa cum menționa public ministrul regional al integrării din regiunea Valencia, Rafael Blasco. În compensație cu scăderea fondurilor, s-au înmulțit gesturile de ajutorare a celor defavorizați, prin intermediul unor asociații caritabile.

Frecvent, pe parcursul anului 2010, este amintită, de exemplu, Banca de Alimente din Castellon, afiliată la Federația Spaniolă a Bancilor de Alimente. În orașul Castellon 300 de familii rămase fără mijloace de existență sunt beneficiarele unor asemenea ajutoare.

O mare parte din paginile ziarului sunt destinate problemelor identitare, reflectând preocuparea comunităților de români din Spania de a-și păstra limba, obiceiurile, sărbătorile specifice, elementele identitare care-i conservă naționalitatea.

Venind dintr-o țară în care biserica este considerată printre cele mai sigure instituții din viața publică, comunitățile românilor din Spania au reușit să-și creeze numeroase capele și biserici. Astfel, frecvent, ziarul *Românul din Spania* înregistrează sfințirea unei capele, achiziționarea unui spațiu pentru cult, în general cel ortodox, căruia îi aparțin majoritatea emigranților.

La Madrid, unde este concentrată o mare comunitate de români, în 2010 s-a început construirea unei catedrale. De asemenea, în ideea conservării identității, comunitățile românești cultivă obiceiurile legate de sărbătorile Crăciunului și ale Paștilor. Mai ales Crăciunul este o sărbătoare trăită cu emoție, cu obiceiul colindatului care se propune în locuri publice sau la casele credincioșilor. Aproape toate asociațiile culturale din Zaragosa, Madrid, Barcelona, Valencia, Toledo, Castellon etc sunt amintite ca organizând concerte de colinde, atât din repertoriul românesc cât și spaniol sau universal.

Cu toate că se află la mii de kilometri de țară, și uneori își manifestă frustrarea că a trebuit să-și părăsească patria, comunitățile românești organizează sărbătorirea Zilei Naționale a României sau altor zile din calendarul național care evocă evenimente din istoria românilor sau o serie de personalități din panteonul național. Astfel, în fiecare an, la 15 ianuarie se marchează

³ Românul din Spania, Nr. 45, februarie 2011, p.3

⁴ Idem, Nr 19, ianuarie 2010, p 12-13

ziua de naștere a poetului Mihai Eminescu, considerat poetul național al românilor, un fel de Cervantes al spaniolilor sau Lope de Vega etc. Indiscutabil, ziarul *Românul din Spania* acordă un loc aparte în a remarca preocuparea comunităților pentru păstrarea identității, relatând multe informații pe această temă. De exemplu, în nr. 23, apărut în luna martie 2010, se relatează că o familie de români din Sevilla și-a adus o casă de lemn din România, specifică arhitecturii tradiționale țărănești⁵. Aproape toate comunitățile invită frecvent artiști de muzică populară sau de alte genuri din România.

O atenție specială se acordă în paginile ziarului aspectelor care pun în evidență faptele pozitive din rândul comunității, succesele repurtate de românii din Spania, notorietatea pe care reușesc să o dobândească. De exemplu: o sală de sport din Sevilla poartă numele mării gimnaste Nadia Comăneci, succesul repurtat la Toscana de către Mihnea Ignat, dirijorul Filarmonicii Universității din Alicante, succesul și notorietatea pictorului român Augustin Ghebaru, cu colecția *Vis Flamenco* etc.

Preocupat să transmită mesaje pozitive, ziarul surprinde atitudinea autorităților față de români, în general una pozitivă, de toleranță: *Primăria Toledo acordă sprijin românilor pentru a-și putea marca Paștile*⁶. *Românii și-au făcut imaginea de oameni muncitori* – declară primarul din Torre, Jean de Ardoz; *Românii au ajutat la dezvoltarea orașului Castellon și contribuie la depășirea crizei economice* – potrivit lui Carmen Amaros Granell, consilier la Departamentul de Bunăstare Socială și de Crearea de Locuri de Muncă de la Primăria Castellon. *Madridul nu ar fi ce este acum fără români* – declară Gabriel Fernandez Rojas, viceprim-ministru de imigrație ș.a. Sunt, în general, titluri care transmit mesaje pozitive pentru comunitatea de români.

În general, ziarul insistă asupra aspectelor pozitive în ceea ce privește imaginea românilor în Spania; comparativ cu presa din România, care înregistrează aspectele negative din rândul comunității. Nu lipsesc, bineînțeles, relatările despre faptele reprobabile sau atitudinea uneori ostilă a unor forțe politice din Spania, cum este cazul organizației *Espana 2000*, partid de orientare neonazistă⁷.

La nivelul anului 2010, mai ales în ultimele luni, o atenție specială s-a acordat mobilizării românilor pentru participarea la alegerile locale, sub lozinca *Ai ales Spania, alege-ți primarul*⁸.

⁵ Idem, Nr 23, martie 2010, p. 14

⁶ Idem, Nr 23, martie 2010, p. 5

⁷ Idem, Nr 21, februarie 2010, p. 4

⁸ Ibidem, p. 4

Ca urmare a campaniei, peste 102 182 de români au ajuns să poată participa la alegerile din 22 mai 2010 din Spania, cu toate că populația cu drept de vot înregistra peste 650 000, din cei 830 000 de români.

În cadrul campaniei electorale promovate inclusiv de ziarul *Românul din Spania* au apărut frecvent declarațiile liderilor politici la adresa românilor, miza pe care o acordă unii votului lor. Pentru ziar, participarea românilor la vot reprezenta *o șansă de a-și marca identitatea*, de a transmite politicianilor spanioli că *românilor le pasă*, adevărate îndemnuri la integrarea românilor în societatea spaniolă. Apoi mesaje mobilizatoare: *Votul este o datorie față de familie; Să nu ratăm șansa de a arăta că românii din Spania au educație democratică și nu sunt cetățeni invizibili care plătesc impozite și consumă, dar nu au nimic de spus.*⁹

Publicația românilor din Spania înregistrează bineînțeles și evenimente din viața cotidiană, din preocupările majore ale comunității, viața de familie, căsătoria, botezul, tot ceea ce întregește universul comunității.

În concluzie, migrația nu mai poate fi apreciată ca un fenomen instantaneu, imprevizibil, circulația persoanelor are determinări multiple – istorice, comportamentale, economice, sociale etc – manifestări dintre cele mai diverse, ceea ce ne convinge că actuala construcție europeană nu poate exclude acest fenomen, inclusiv migrația informațională, comunicarea. Migrația reprezintă o problema de mare actualitate, cu multiple probleme, consecițe, atât pentru țara de origine a emigranților cât și pentru țara de destinație, dar și de comunicare, de imagine. Emigrantul este reprezentantul țării de origine într-un alt mediu cultural, într-o altă civilizație, iar țara de origine este responsabilă în continuare, atât pentru condiția sa socială, culturală, cât și pentru imaginea sa, pentru modul în care se reflectă în (mass) media țării de adopție.

⁹ Idem, Nr 42, decembrie 2010, p. 3